

www.unijakm.org

УНИЈА

ИНФО

 UNHCR
The UN Refugee Agency

Број 51-52.

Год. V

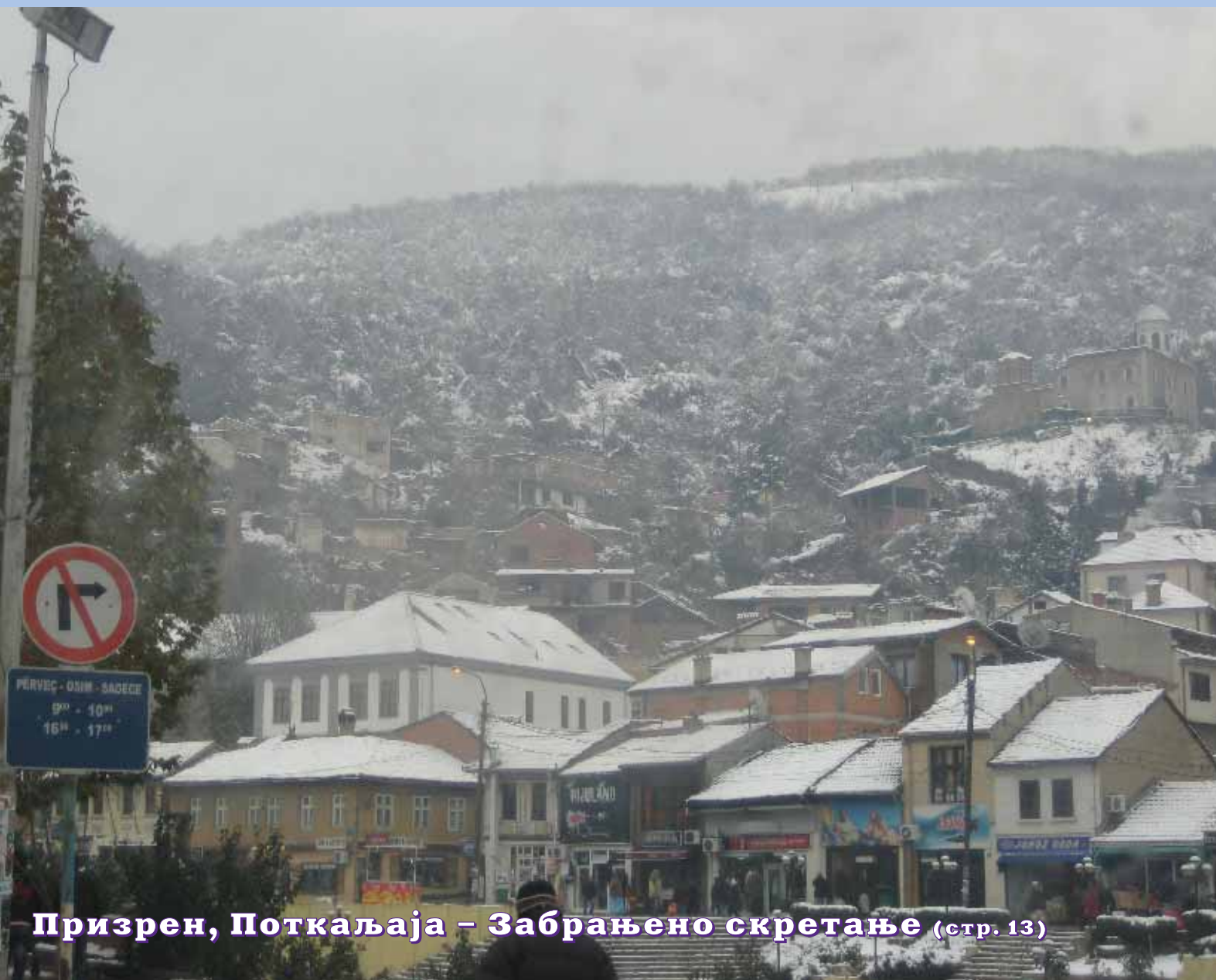
Београд

новембар-децембар 2008.

Бесплатан примерак

ISSN 1820-3531

Издавање овој Билтена омогућио је Високи комесаријат за избеглице (UNHCR)

Призрен, Поткаљаја – Забрањено скретање (стр. 13)

**Ленарт Коцалаинен,
представник UNHCR-а Србија**

НАЈБОЉЕ ШТО СЕ ДОГОДИЛО У 2008.

ЈЕ ОНО ШТО СЕ НИЈЕ ДОГОДИЛО... (СТР. 24)

У БЕОГРАДУ ОДРЖАНА V ГОДИШЊА КОНФЕРЕНЦИЈА УНИЈЕ САВЕЗА УДРУЖЕЊА ИРЛ СА КИМ ПОД НАЗИВОМ

ОТВОРЕНО О ПОВРАТКУ

- Низак степен безбедности, немогућности слободе кретања, лош повраћај узурпиране имовине, недоследна сарадња са локалним и властима ПИС Косова, компликоване процедуре и критеријуми, главни су разлози за неуспех процеса повратка - основни је закључак V Годишње конференције Уније. Повраћајак се данас, након више од девети година прогонства, стипендистички зледано, налази на најнижем степену, а подаци од 386 повратника у шекућој години налазе се под великим знаком питања.

“Да ли је ово последњи моменат у коме заједнички можемо дати неки допринос процесу повратка”, запитала је на почетку скупа **Доста Палић**, председница Управног одбора Уније, присутне представнике владе Србије, UNHCR-а, госте из међународних и локалних невладиних организација који се баве овим питањима, а пре свих, своје расељене сународнике.

ФИЛМ

ПОВРАТАК ЗА 832 ГОДИНЕ

Конференција је почела на помало неубичајан начин, краћим филмом који је приказао ставове расељених у вези повратка, као и обећања које су добијали од разних званичника и институција на Косову. На почетку филма, помало иронично је речено, да ће, ако се узме број повратника ове године (385), у односу на укупан број расељених лица (преко 206 хиљада), процес повратка трајати 832 године. У филму, чији је аутор Златко Маврић, извршни директор удружења « Свети Спас », је забележен и повратак расељених у Живињане, више «иди-види» посета, као и многа аутентична тумачења потенцијалних повратника о разлозима због којих се још увек нису одлучили на тај корак.

КАКО ДАЉЕ?

“Прошле године, на четвртој Годишњој конференцији Уније, поставили смо врло јасно питање: Да ли се расељеништво претвара у процес без решења? Нажалост, годину дана након тога, ми још увек нисмо добили одговор на то питање”, наставила је Доста Палић, додајући да се расељени још увек налазе у недоумици. Још нико нема јасну визију да ли је решење њиховог проблема повратак, интеграција, или нешто сасвим треће. Палићева је истакла да су она и њени сарадници, радећи на терену, дефинисали два проблема која успоравају процес повратка. Један је недовољно изражена политичка воља косовских институција да се ИРЛ врате на своја огњишта и недовољан притисак међународне заједнице на Привремене институције система на Косову да испоштују договорене принципе о повратку. Палићева је истакла да на лош процес повратка, као други проблем утиче и нејасна државна стратегија Републике Србије. Према њеним речима повратак није довољно координиран, а велику забуну на терену грађанима представљају паралелне општинске институције, српске и албанске, па у појединим тренуцима они не знају коме да се обрате. У уводној речи, председница Уније је навела низ конкретних примера којима се кочи процес повратка. Од неизвршавања усвојених концепт докумената, до мењања Приручника о одрживом повратку, немогућношћу уласка расељених у своју имовину и многа друга.

НОВИ КОРАЦИ

Са већином изречених констатација, сложио се **Џон Ендрју Јанг**, који је на конференцији представљао UNHCR у Србији.

Детаљ са Конференције

“Повратак расељених није успео ни након девет година, јер више од 200 хиљада ИРЛ и даље, без решења, живи ван својих домова. Разлог томе свакако лежи у недостатку сарадње са локалним властима и Министарством за заједнице и повратак. Захтеви за повратак су врло често конфузни, а евидентно је и непоштовање протокола о одрживом повратку, који би ускоро требало да се ревидира”, рекао је у уводној речи Јанг, додајући да гледајући с друге стране, постоји одређени напредак.

“Заједно са нашим колегама из UNHCR Приштина, развијамо нову стратегију повратка. Један од првих задатака је да се изврши регистрација расељених који заиста желе да се врате на Косово. Затим ћемо евидентирати њихове потребе након повратка на Косово и видети које услове треба испунити за одрживи повратак. Циљна група су породице које се тренутно налазе у колективним центрима широм Србије. То је неколико стотина расељених, корисника концепт документа који су усвојени, али нису реализовани због недостатка средстава. “Идентификација” ће бити урађена у кацеларији UNHCR-а у Краљеву у сарадњи са Министарством за КиМ, као и са нашим партнерима за им-

плементацију. Заједно са Министарством за КиМ и Комесаријатом за избеглице, израдили смо упитник који ће бити примењен почетком јануара месеца. Расељени ће унапред бити информисани о планираним активностима. Ово се ради, не да бисмо одрадили саму статистику, већ да бисмо заиста одредили програм повратка, а све ће завести од ситуације на терену и воље самих повратника. Важно је да повратници знају која врста помоћи може да им се обезбеди и са једне и са друге стране. Важан фактор је несметани приступ повратника здравству, социјалној заштити, образовању и запошљавању. После тога иде стабилност, односно безбедност и слобода кретања, које такође представљају једну од основних ствари за одрживи повратак”, представио је план најновије акције UNHCR-а везан за повратак. Обраћајући се расељенима Јанг је нагласио да повратак није одржив ако њихова деца не могу да похађају школе, имају социјалну и здравствену заштиту, али пре свега безбедност и слободу кретања. На крају, Јанг је нагласио добру сарадњу коју UNHCR има са институцијама система у Србији, Унијом и другим организацијама које учествују у овом процесу.

БЕЗБЕДНОСТ И ВЛАДАВИНА ПРАВА КЉУЧ ЗА ОДРЖИВИ ОПСТАНАК И ПОВРАТАК

Бојан Анђелковић

Овим речима, учесницима скупа, обратио се **Бојан Анђелковић**, помоћник министра за Косово и Метохију и први човек новоформираног Сектора за одрживи опстанак и повратак.

“Сви знамо, нажалост, да многи људи који су остали на КиМ, тешко живе и због таквих услова многи размишљају о одласку, било у централну Србију или треће земље. Таквих случајева, у последње време, има све више. Како то спречити? Сви знамо да су људска права универзална. Оно што ми очекујемо је да неко озбиљно реагује за кршење људских права сада када су она озбиљно угрожена. Одговорност није само на нама, представницима Владе Србије, од које не бежимо. Сматрамо да велику одговорност морају да прихвате и да носе и представници

МЕДИЈИ

ВЕЛИКИ ПУБЛИЦИТЕТ

Конференцију је пратио велики број медија, укључујући све три новинске агенције, Тањуг, Бета, Фонет. Информације и закључци са конференције објављени су у другом дневнику РТВ Србије, ударним вестима Радио Београда, као и многим електронским и писаним медијима. Шири прилог са Конференције објављен је у емисији Повратак, намењеној расељеним лицима, која се емитује сваке недеље са почетком у 12 часова.

међународне заједнице који делују на овим просторима. Нажалост, морам да приметим да то није увек тако, јер да јесте, не би се десило да у последњем извештају генералног секретара УН у тачки 12. стоји констатација да је одрживи повратак на Косову јако добар и да је чак 85% људи који су се вратили наставило је тамо да живи. За нас је то неприхватљиво и

Представници UNDP-a

то сматрамо као недостатак одговорности људи који су тај податак изнели, односно предочили генералном секретару, јер он те податке није сам измислио. Ако неко нема воље да ради, не зна, нема довољно способности, онда би требало да се повуче, јер је тако много поштеније”, сматра Анђелковић.

ПЛАНОВИ МИНИСТАРСТВА ЗА КИМ

Пошто постојећи модел повратка није дао одговарајуће резултате и дефинитивно није одржив, Министарство за КиМ је почело да ради Стратегију одрживог опстанка и повратка, наставио је Анђелковић. “У Стратегији ћемо дефинисати основне правце деловања Министарства на одрживом опстанку и повратку, до краја децембра очекујемо њен нацрт. Она неће бити детаљна, даваће оквире и конкретна решења, а поједине акције ће бити разрађиване конкретним плановима на основу саме стратегије. Настојаћемо да будемо свеобухватни јер су финансијски извори врло ограничени. Средства која буду усмерена из Министарства морају да буду строго контролисана. Сигуран сам да нико од нас не жели да види нова празна повратничка места, разочаране донаторе, али нико не жели ни да види радно способне кориснике социјалне помоћи, нити формално запослене који примају плату, а да не раде ништа. Планови морају да буду такви да мењају оно што видимо да не ваља, а да истовремено свака врста помоћи у овом процесу мора да буде усмерена онима којима је заиста потребна”, рекао је Анђелковић, додајући да се слаже са делом излагања Џона Јанга у којем је говорио о непоштовању протокола о одрживом повратку.

Анђелковић је истакао да се мора радити на побољшању информисаности ИРЛ и да им се мора пружити

много више информација него што је до сада био случај. “Бићемо отворени за све ваше сугестије и предлоге како да то на најбољи начин урадимо, али имајте на уму да су и наша средства у том погледу ограничена. Свима онима који нису у могућности да се врате, ми ћемо настојати да омогућимо пристојан живот док год не буду могли да се врате. У принципима расељења је садржана потпуно слободна одлука о свом останку или повратку”, обратио се Анђелковић расељенима, на крају свог излагања, рекавши да у свему овоме што је говорио очекује њихову подршку.

Марија Вујошевић

ПОМОЋ ПРЕКО ИНСТИТУЦИЈА

Марија Вујошевић, представница Министарства рада и социјалне политике, рекла је да ово Министарство нема надлежности за било каква давања на територији КиМ и да никаква средства за КиМ не иду преко њиховог рачуна.

„У надлежности је брига о грађанима који су у стању социјалне потребе. Од пре годину дана, утврђено је да је Министарство задужено за помоћ и подршку оних расељених лица која одлуче да остану овде у централној Србији и остварују права у месту боравишта. Министарство је од 2003. године било партнер на пројекту

ПИСМО МЕШТАНА МОГИЛЕ

- ОМОГУЋИТЕ ОТКУП ПРОИЗВОДА

Мештани Могиле, обратили су се писмом Унији и затражили да се јавно изнесу њихови проблеми свим институцијама везаним за опстанак Срба и других неалбанаца на КиМ. “У селу Могила има 80 српских кућа, у којима живе породице које се налазе на ивици економске егзистенције. Мештани села страхују да ће млади из села отићу у Србију или треће земље, јер немају никакве перспективе за опстанак. Њих 90% се бави пољопривредом и нису у могућности да пласирају своје производе. Албанци неће да их купују, а ограничена слобода кретања не дозвољава да производе пласирамо негде другде. Ако неко не откупи наше производе појавиће се штета приближно око 160 хиљада евра. Тренутно на лагеру имамо 800 тона кромпира и тражимо некога ко ће то да откупи », каже се, између осталог, у писму мештана Могиле.

Бојан Анђелковић, помоћник министра за КиМ, лично је преузео њихово писмо рекавши да ће о овом проблему упознати прве људе Министарства за КиМ.

чији је циљ збрињавање старијих лица, самохраних родитеља и оболелих, односно на све оне који нису у могућности да обезбеде услове за живот своје породице. И социјално становање у заштићеним условима је нешто са чиме помажемо расељене, с тим да се ти станови не могу откупити. У оквиру овог облика

Гости Конференције

социјалног становања у заштићеним условима, рачунамо да је око 100 расељених породица збринута. Иако немамо буџетску линију за расељена лица, путем удруживања са хуманитарном организацијом „Дивац“, тај фонд је обезбедио да се ове године збрине 40 расељених породица, које су се определиле за интеграцију. На неки начин, од 2001. године, Министарство финансира оне раднике који су били запослени у сектору социјалне заштите на КИМ, а избегли су на територији централне Србије“, истакла је Марија Вујошевић, наводећи да је и за наредну годину предвиђена помоћ расељеним, али не директна, већ преко локалних самоуправа у чијој надлежности је највећи број услуга и новчаних давања.

ПОВРАТАК У ЖИВИЊАНЕ - ПРЕЛОМНИ ТРЕНУТАК

Радомир Стојановић, из села Живињана, поред Призрена врло емотивно је говорио о великим проблемима са којима се сусрећу многи повратници. На конкретном примеру говорио је о повратку у ово село. Нагласио је да су се људи вратили крајем лета и да су првих неколико дана спавали под ведрим небом. Након тога, уз помоћ UNHCR-а, локалне самоуправе и Министарства за заједнице и повратак, услови су им побољшани тако што су се сместили у два контејнера, а добили су и цистерну са водом. Тек пре неколико дана стигла је и струја и вода, захваљујући помоћи словачке Владе. Ипак, ни након четири месеца боравка повратника у Живињану, куће још нису почеле да се изграђују. Границе стрпљења ових људи полагамо истичу и Стојановић се плаши да ће се ти људи вратити натраг у централну Србију, што би по његовим речима било

погубно не само за њихово село, већ за читав Призренски регион.

Његово излагање подржало је више учесника у расправи, пре свих, расељена лица, али и други. Тако је **Давор Рако**, из Представништва UNHCR-а у Београду, нагласио да Живињане јесу и биће преломни камен и знак за повратак Срба на Косово. “Уколико повратак у Живињане пропадне и не успе, уколико локална заједница на Косову, централни органи власти на Косову и сви други релевантни чиниоци на Косову, не омогуће тим људима одржив повратак, то неће бити добар знак за будући повратак. Колико је мени познато, а ту су и моје колеге из Приштине, ми смо, колико је било у нашој моћи помогли. Сигуран сам да ћемо чинити више, али у сваком случају, што могу да поручим је, издржите. Дакле, повратак мора бити озбиљан. Ево ја вас подржавам, надам се да ћете издржати, а сви они који учествују у томе морају да разумеју колико је то важан корак у повратку”, истакао је Рако.

ДИСКУСИЈЕ

ДА КРЕНЕМО СА МРТВЕ ТАЧКЕ

“Да нема Уније и Данског савета за избеглице и име би нам се угасило на Косову и Метохији”, овим речима, почео је своју дискусију др **Јоксим Кнежевић**, расељено лице из Пећи, иначе редовни учесник на састанцима Општинске радне групе. Изразио је незадовољство процесом повратка и илустровао то на

Представници расељених лица

примеру Витомирице, насељу наомак Пећи. Ту се вратио само један повратник српске националности, а према речима Кнежевића он и његова супруга живе у изузетно тешким условима. Довољно је рећи да још увек спавају на сунђерима без кревета и да немају ништа од кућанских апарата, истакао је Кнежевић. На крају свог излагања питао је да ли постоји могућност да нека хуманитарна организација реновира стару зграду поред цркве у Витомирици у којој би могли да прспавају сви они који долазе да ваде документа, иду на неке састанке или раде на стварању услова за повратак.

АЛТЕРНАТИВНИ ИЗВЕШТАЈ О КРШЕЊУ ЉУДСКИХ ПРАВА

Златко Маврић, члан Управног одбора Уније, представио је Алтернативни извештај о кршењу људских права који је Унија представила на заседању Комитета УН за економска, социјална и културна права, одржаном средином

новембра у Женеви. Овај извештај писан је као одговор на извештај UNMIK-а из 2006. године, а односи се на кршење економских, социјалних и културних права мањина на Косову и Метохији. Пред крај конференције Срђан Сератлић, извршни директор Уније М, организације коју је оформила Унија, са седиштем у Приштини, представио је Регионални пројекат UNDP-а под називом “Стабилизација локација са мањинским становништвом, као предуслов одрживог повратка”. Чланице Уније активно учествују у овом пројекту, који би требало да омогући преосталом српском и другом неалбанском становништву боље услове живота на КиМ.

Мирко Тонић, ИРЛ учесник на ОРГ из Којловице, истакао је пример лошег повратка у село Којловица поред Приштине, рекавши да у неколико протеклих година колико се говори о томе још увек није успео да се реализује међуетнички дијалог између српске и албанске заједнице. Његов став подржала је и **Славица Милуновић**, из удружења “Божур” чланице Уније, наводећи пример рада ОРГ Приштина, где се много тога причало о повратку, а конкретно није урадило ништа. Она је истакла да се у последње време инсистира на појединачном повратку, што расељени сматрају лошијом опцијом од организованог. “Ниједна организација, а преко девет година је прошло од одласка људи са КиМ, не прихвата одговорност за неуспешни процес повратка, што још више улива неповерење да ће до њега и доћи”, нагласила је Милуновићева.

Роберт Станојевић, представник удружења “Свети Никола” је поред свих осталих проблема истакао и онај економске одрживости. Не може се говорити о било каквом повратку, ако ти људи, када се врате немају од чега да живе, нагласио је он и додао да треба наћи модус да се оним људи који су остали на КиМ омогући продаја њихових производа. Питао је представнике Министарства за КиМ, који ће механизам бити оформљен како би се спровела најављена Стратегија.

ДОК СУ ТУ КАМЕРЕ

Бранислав Дудић, полуповратник у Призрен, како је сам себе представио, питао је на почетку дискусије

због чега на свакој конференцији, када оду камере са њима одлазе и функционери који би требало да одговарају на питања расељених. Замолио је представнике Уније да његово питање проследи Министарству за КиМ, како би добио одговор због чега Влада Србије дели породице на Космету. На оне који имају дупле плате и примања од неколико хиљада евра и оне породице чије зараде не прелазе неколико стотина евра. Дудић је навео и конкретне примере, узимајући једну лекарску и једну породицу која живи од минималца. Нагласио је да у току ових девет година град Призрен има само два права повратника, што више од било које речи илуструје стање у овом процесу. Још једном је питао због чега усвојени концепт документ за повратак у град Призрен није реализован и да ли радови који се тренутно изводе на Поткаљаји имају везе са тим.

“Време нам пролази у састанцима и договорима, а не да нема повратника, него неке породице више и немају чланова који би се могли вратити”, рекао је **Радослав Максимовић**, додајући да су од представника 44 породице, које су живе у селу Синаје, четири умрле. Посебно су га изиритирали бивши мештани његовог села, као и општинске власти у Истоку, који су након усвојеног концепт документа за ово село, затражили забрану да се неки људи врате, не наводећи “јаке разлоге”, истакао је Максимовић. **Милорад Симјоновић**, из села Клобукар општина Ново Брдо, потврдио је тезу да се много састанчи, износећи податак да је он био на 112 скупова на којима се расправљало о повратку у његово село. За разлику од многих, ова прича има срећан крај. Управо се ради на изградњи 22 куће и једног Дома културе, који би прве повратнике требало да приме почетком наредне године. Зашто нема повратка у њихова места питали су и **Дејан Божићевић** из Ђураковца, општина Исток и **Божидар Шарковић** из села Долац, општина Клина.

Бранислав Дудић

БЕЗ ПРЕЦИЗНИХ ОДГОВОРА

Одговарајући на наведена питања, **Џон Ендрју Јанг** је рекао да су Министарство за повратак и локалне општинске власти на Косову, ти на кога су пренета сва овлашћења за повратак, то доста неспремно дочекали. Нагласио је да ће UNHCR и Влада Србије,

Џон Ендрју Јанг

већ на пролеће кренути са конкретним акцијама повратка. “Нико не може повратницима обећати кућу и посао, али ћемо онима који имају намеру да се врате сигурно у томе помоћи”, рекао је Јанг.

Мајк Диксон из UNDP-а Косово сматра да се много негативности изрекло да овом скупу, када је повратак у питању. Рекао је да постоји и друга страна медаље и да су изграђене многе и куће и школе, а данас се у њима не налази нико. Донатори због тога имају све мање поверења у будуће повратнике, сматра Диксон. Зато инсистирамо на појединачном повратку, јер ако се ту забележе лошији резултати биће мања штета, навео је Диксон, рекавши да су Гњилане, Клина, Липљан, средине у којима повратници и опстају. “Приходи од којих би они живели јесу проблем и слажем се да би на томе требало више радити”, закључио је Диксон.

Одговарајући на питање Бранислава Дудића, Златко Маврић из удружења “Свети Спас”, је рекао да је два пута усвојени концепт документ за повратак у град Призрен, који је урадила његова организација, због недостатка пара или воље, остао нереализован. Према његовим речима, решавање ових проблема везује се за појединце у органима који одлучују о томе, а не по вредностима предложених пројеката. Он је потврдио да има информације да UNDP ради на рашчишћавању уништених српских кућа у Потлкаљаји, али да о томе није званично обавештен. Објашњење о чему се ради

Милосава Смиљанић – Дански савет за избеглице

није добило ни удружење “Свети Спас”, али ни расељена лица на чијој се имовини спроводе радови.

Милосава Смиљанић, испред Данског савета за избеглице, похвалила је сарадњу са Унијом и рекла да ће она бити настављена и у наредном периоду. Наставиће се и рад Општинских радних група, али због недостатка средстава у нешто смањеном обиму. Исти случај се односи и на “Иди-види” посете, које ће упркос захтевима расељених, такође, бити редуковане.

Пета годишња конференција завршена је усвајањем препорука и закључака који су од стране свих учесника једногласно усвојени.

Текст и фото: Жељко Ђекић

ЗАКЉУЦИ И ПРЕПОРУКЕ

Рађе Ћирић

На крају радног дела Конференције, **Рађе Ћирић**, потпредседник Управног одбора Уније, предложио је следеће закључке и препоруке:

- Расељеним лицима са Косова и Метохије која изражавају искрену жељу за повратком, треба пружити неопходну асистенцију у циљу достојанственог повратка, без условљавања и постављања критеријума којима се врши селекција и онемогућавање спонтаног и добровољног повратка. Представници Уније ће, у наредној години, на свим јавним скуповима, заговарати ревидирање процедура ради упрошћавања и убрзања процеса повратка.
 - Учесници Конференције су се сложили да Привремене институције Владе Косова, на основу обавеза из Резолуције 1244, морају свим грађанима Косова и Метохије, а посебно невећинским заједницама, не само гарантовати, већ и обезбедити прокламовану безбедност и слободу кретања, право на имовину, проток робе и сва друга права.
 - У свим срединама на Косову и Метохији треба омогућити несметан и безбедан приступ свим јавним службама (образовним, здравственим и културним институцијама).
- У циљу одрживости и омогућавања достојанственог живота на просторима Косова и Метохије, међународне организације, локалне власти, али и Влада Србије морају пружити већу и конкретнију подршку српској и другој неалбанској заједници.
 - Учесници Конференције препоручују онима који се баве хуманитарним радом да откупљују намирнице које производе повратници и преостало српско и друго неалбанско становништво на Косову и Метохији, како би могли издржавати себе и своје породице. С друге стране, откупљене производе треба уступити људима који су у дубоком сиромаштву, како би им се омогућила гола егзистенција.
 - Неопходно је да се у првој половини 2009. године створе услови за организовање већег, вишедневног скупа на којем ће представници ИРЛ имати прилике да поставе питања представницима свих институција које могу да утичу на повратак и одрживост, и добију одговоре на иста.

ОД ТОРИНА ДО НИША

ЗА ЈЕДАН ДАН ДОБРОТЕ

Четири године успешне сарадње удружења “Срећна породица” из Ниша и асоцијације “СОС Југославија” из Торина, средином новембра, заокружене су крајњим, али шойлим, пријатељским и конструктивним дружењем. Шесторо чланова ове асоцијације из Италије, предвођено председником годином Енриком Виња, превалило је пућ од преко хиљаду и по километара, да би овога пућа лично уручили новчану помоћ за 15 породица киднапованих и несталих из нишког рејона, као и за 25-оро деце из Удружења.

Критеријум за подршку и даље је болест, недостатак једног родитеља и сиромаштво. Пријатељи из Италије, у протеклим годинама, помагали су децу Велике Хоче и Гораждевца као и Удружење оболелих од мултиплесклерозе у Косовској Митровици. Тако су и овога пута издвојили део средстава за једанаесторо деце која живе у Приштини о којима “Срећна породица” брине у континуитету. Када су сазнали да се у Грачаници спроводи акција прикупљања помоћи за операцију осамнаестогодишње **Снежане Маринковић** из Кишнице поред Приштине, која је оболела од церебралне парализе, од својих средстава су на лицу места издвојили суму која је родитељима добродошла, јер је операција заказана за почетак децембра.

УСВАЈАЊЕ НА ДИСТАНЦИ

Овај пројекат подразумева бригу једне италијанске породице о једној од породица киднапованих и несталих на Косову и Метохији која се сада налази у региону Ниша. Међу петнаест породица које је “Срећна породица” предложила, уз консултације са овим удружењем, налази се и **Драгица Станковић** којој су

У ишчекивању донатора

две ћерке оболеле од мултипле склерозе, а муж нестало. **Енрико Виња** преузео је бригу о **Ибрај Муси** из

Ђаковице коме су три сина и три унука киднапована. Овог осамдесетогодишњака и његову супругу, посетила је велика група гостију и домаћина у трошној изна-

Уручење финансијске помоћи

јмљеној кући наомак Ниша. Потресна прича човека који се борио за истину и који није делио људе по националности, већ на добре и лоше, због чега је сурово кажњен од својих сународника, дубоко је дирнула све.

Пројекат усвајање са дистанце СОС Југославија, већ петнаест година успешно спроводи са децом радника “Заставе” у Крагујевцу. Првих година они су имали преко сто двадесет повезаних породица, док је сада тај

ПОМОЋ ИЗ КАНАДЕ

“РУКА КОЈА ДАЈЕ - НИКАД НИЈЕ ПРАЗНА”

Истовремено у Нишу је боравила и госпођа **Мирослава Ђурчић**, која дуго година живи у Торонту и прикупља помоћ изводећи рецитале при локалној цркви. Овог лета она је послала новчану помоћ за косовску породицу са четворо деце у Прокупљу и инвалидска колица за њихову ћерку **Данијелу Симић**. Тада је својом донацијом омогућила да мали **Давид Петковић** оде у бању на лечење.

Овога пута, на молбу “Срећне породице,” Мирослава је обезбедила извесну новчану помоћ за **Јадранку Живић** и њеног болесног сина, али се поново нашло и мало радости за **Давида** и **Данијелу**.

Тако се у једном дану, у организацији и под мотом Срећне породице: “Рука која даје - никад није празна” разлило много давања, пре свега љубави и добротe.

ХУМАНОСТ

број знатно смањен с обзиром да економска криза значајно притиска и Италију. Но и поред тога, ограничења ове организације настају у различитим деловима Италије, што значи да ове људе не напушта ентузијазам и сталне идеје како би новим активностима могли да допуне свој буџет и тако помогли другима.

ГАРДЕРОБА

Почетком јесени у Ниш је стигао камион са једном и по тоном гардеробе, обуће, покућства и играчака које су пријатељи брижљиво сложили у пакете и отпремили на далек пут. У брзој акцији, волонтери “Срећне породице” расподелили су пакете по колективним центрима нишког региона, а многочлане породице, оне са малим примањима, дошле су да лично преузму оно што им одговара. Евиденција показује да је преко две хиљаде појединаца обукло неки комад италијанске одеће или добило играчку. У комбију којим су гости

Стигли поклони

дошли било је поново хуманитарних пакета које је “Срећна породица” упутила у колективне центре Крагујевца преко колега из “Завичаја за повратак”. С обзиром да су донатори емотивно везани за овај град, одлучили

смо да њихове путеве добротворства и ми проширимо.

ПОД СВОДОВИМА ПРИЗРЕНСКЕ БОГОСЛОВИЈЕ

Након неизбежне посете Ђеле кули, сусрет добротвора и породица уприличен је под сводовима Бо-

Заједнички снимак за успомену

гословије из Призрена, измештене у Нишу. Уз обавезну погачу и со, гости су били поздрављени са пар песама са Косова и Метохије које је извео хор ученика ове школе. У топлој и пријатељској атмосфери, пуној неиспаканих суза и достојанства, размењени су поклони и загрљаји.

Након тога господин **Милутин Тимотијевић**, ректор Богословије, примио је госте и почастео их домаћом ракијом и угодним разговором. Гости су се уписали у књигу утисака, фотографисали се за успомену, а затим купили поклоне које ће понети за децу Италије уз причу о свом боравку у Нишу и дружењу са онима који свој највећи губитак носе са достојанством.

Текст и фотографије: **Радмила Вулићевић**

КОНКУРС

НАЈЛЕПШЕ ДЕЧИЈЕ ПРИЧЕ

НВО “NEW PRESS” из Чаглавице, удружење “Срећна породица” Ниш и удружење “Космет” Сутоморе, расписали су конкурс за прикупљање литерарних радова деце расељене са Косова и Метохије. Позивају се деца из породица расељених са Косова и Метохије, узраста од 7 до 14 година, да слањем својих литерарних радова, учествују у писању књиге “Косово је мој дом”. Стручни жири наградиће три најбоља аутора са по једним персоналним рачунаром.

Радове штампане на рачунару или писане читким рукописом слати до 7. јануара 2009. године на адресе:
- Удружење грађана “Срећна породица”, ТПЦ “**Душанов базар**”, Купола II спрат, 18 000 Ниш, или e-mail: tzar_smoothy@yahoo.com
- Удружење “Космет”, зграда Г-3, 85 355 Сутоморе, или e-mail: kosmet@cg.yu

У ОРГАНИЗАЦИЈИ UNHCR-А СРБИЈА У БЕОГРАДУ ОДРЖАН САСТАНАК РАДНЕ ГРУПЕ ЗА РАСЕЉЕНА ЛИЦА

ПРОБЛЕМИ ЛОЦИРАНИ, РЕШЕЊА НИ НА ВИДИКУ

Овај закључак, подржан је од већине учесника у дискусији, након презентација који су поднели представници ОЕБС-а, Праксиса и Данског савета за избежлице, а које се односе на проблеме расељених везане за решења имовинских, здравствених, штамбених и других уgroжених права ИРЛ. На састанку је најављен и нови пројекат UNHCR-а везан за повратак неколико стотина породица расељених, који би требало да крене почетком наредне године.

На почетку скупа одржаном у Сава центру, којим је председавао **Џон Ендрју Јанг**, шефица Одељења за демократизацију мисије ОЕБС-а у Београду, **Хенелоре Валијер**, представила је извештај “ Приступ правосуђу, имовини, економским и социјалним правима од стране интерно расељених лица “.

РАСЕЉЕНИ РИЗИЧНА ГРУПА

Извештај, који је касније образложила **Ружица Банда**, из исте организације, рађен је на основу налаза радних група, састављених од представника владиног и невладиног сектора, удружења расељених и других чиноца везаних за ову проблематику. Овај скуп у организацији ОЕБС-а и Уније, одржан је од 17-19. септембра на Копаонику, а закључци су накнадно урађени. “Расе-

Уводничари скупа

љена лица су ризична група која не могу да приступе свим правима, иако су држављани Републике Србије и декларативно имају сва права, као и сви њени други грађани” истакла је Ружица Банда, додајући да се нада да ће управо наведени закључци бити смернице, како би расељена лица лакше дошла до остваривања својих права.

Саша Гајин, представник CUPS-а, упознао је учеснике скупа о основним стандардима заштите ИРЛ, наводећи да постоје четири групе правних докумената

НИКОЛА БАЋИ, ПРЕДСТАВНИШТВО UNHCR-А СРБИЈА

ПОВРАТАК НА ПРОЛЕЋЕ

“У овом тренутку, ми смо финализирали питања која ће бити постављена и након којих ће се проценити да ли су ИРЛ спремна да се врате на Косово”, рекао је Никола Баћи, представљајући нову акцију UNHCR-а о одрживом повратку која би требало да крене у наредној години. “Истраживање ће бити спроведено у свим колективним центрима у око хиљаду породица. Циљна група ће нам бити и 500 породица које су у приватном смештају и такође оне породице укључене као корисници усвојених концепт докумената за која није било средстава. Нећемо процењивати општу потребу интерно расељених, поћићемо од конкретних потреба породице. Тај упитник је спреман и он ће бити представљен различитим људима који ће учествовати у овој активности, различитим асоцијацијама и удружењима расељених, представницима Министарства за КиМ, Комесаријата за избеглице. Желимо да конкретно кажемо ИРЛ шта ће добити по питању повратка поред хуманитарних пакета. Да иступимо не само са питањима, већ да дамо и одговоре на одређена питања која ће они имати. Ако желе да се врате морамо да видимо и каква су њихова очекивања. У овом тренутку, разговарамо са Министарством за КиМ овде у Србији о једном пакету добродошлице, а наше колеге из UNHCR-а у Приштини покушавају да направе један пакет који би их тамо сачекао”, рекао је Баћи, још једном наглашавајући да је крајњи циљ ове акције да подржи повратак оних људи који заиста желе да се врате.

Излагање Баћија подржао је и **Борисав Тајић**, представник Министарства за Косово и Метохију, рекавши да је свестан извесног застоја у процесу повратка. Сложио се са констатацијом да циљна група ове акције треба да буду људи смештени у колективним центрима и корисници усвојених концепт докумената и да ће Министарство за КиМ учинити све да помогне ову акцију. “Очекујем да будемо усредсређени на она расељена лица која су спремна да се врате на просторе Косова и Метохије”, истакао је Тајић.

ПОВРАТАК

везаних за ову област. Посебно се осврнуо на опште принципе расељености апострофирајући две ствари, слободу кретања и избор места становања. Гајин је говорио и о правима расељених на повратак и реинтеграцију. Нагласио је да уколико повратак није могућ, држава би требало да буде та која ће ИРЛ омогућити да живе тамо где желе.

ПРАВНО НЕВИДЉИВА ЛИЦА

“Као најугроженија категорија лица издвајају се она која нису уписана у матичне књиге рођених и која због тога не уживају уставом зајамчена права. Ове људе називамо -Правно невидљива лица. Према проценама тренутно у Србији живи неколико хиљада лица, углавном расељених и домицилних Рома, чији правни субјективитет није признат, иако је право на правни субјективитет, основно људско право”, рекла је у свом излагању, **Иванка Костић**, извршна директорка Праксиса. Она је навела и низ других кршења права расељених која се огледају у нижем квалитету пружања здравствене заштите и социјалне заштите, просвете и других. Навела је примере да ИРЛ немају отворене здравствене картоне, да већина ромске деце не иде у школу и да Центри за социјални рад имају ригидни став према овој популацији. Додала је да држава на прави начин није пружила помоћ расељеним лицима у признавању радног стажа и омогућила им да дођу до одређене документације, како би могли добити заслужене пензије. На крају, говорила је о кршењу имовинских права на Косову, где је расељеничка популација, опет највећи губитник.

РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА ПОЈЕДИНАЧНО

Ким Ветинг, представник UNDP-а Косова на овом скупу, је рекао да има утисак да је по наведеним питањима међународна заједница у Хрватској и Босни и Херцеговини пронашла боља решења, а која нису примењена на Косову. “Потребно је помоћи мисији EULEX-а у њеном раду, јер ћемо тиме помоћи решавању многих правних проблема на Косову, поготово у правосуђу, где их заиста има”, нагласио је Ветинг, додајући да ће са што више добијених информација ова мисија лакше решавати нагомилане проблеме у области имовинских права. Треба да видимо шта су највећи проблеми и да што пре кренемо у њихово решавање, нагласио је Ветинг.

“Ми, данас, овим проблемима, приступамо као да није прошло девет година од расељења, као да су први пут пред нама. Мене плаши даљи поступак. Да ли ћемо ићи у њихово решавање или ћемо и даље седети за оваквим округлим столовима, причати о томе да проблеми постоје, причати да нико не ради на њиховом решавању. Дајте да једном урадимо нешто конкретно и да на оваквом скупу кажемо да је само један проблем решен. Да би то био само један проблем у просвети, здравству и да смо данас рекли да смо тај један проб-

лем решили, био би то велики успех за све нас, али и за сва расељена лица”, изнела је своје виђење, **Доста Палић**, председница Управног одбора Уније.

Укључујући се у дискусију Ружица Банда је рекла да је излагање Досте Палић, путоказ ка решењу нагомиланих проблема расељених лица. Она се захвалила Унији на великој подршци у организовању округлог стола на Копаонику. „Ми смо спремни да почнемо решавати право по право или боље речено, отклањати препреку по препреку коју смо идентификовали и сигурни смо да ћемо са Унијом и другим организацијама цивилног друштва имати изванредну сарадњу, али сам исто тако уверена да ће та сарадња бити одлична и са представницима државе“, закључила је Банда.

ПОСТОЈИ ДОБРА ВОЉА

“Држава сасвим сигурно није све системски уредила по питању решавања нагомиланих проблема, али се може рећи да у већини ресорских министарстава пос-

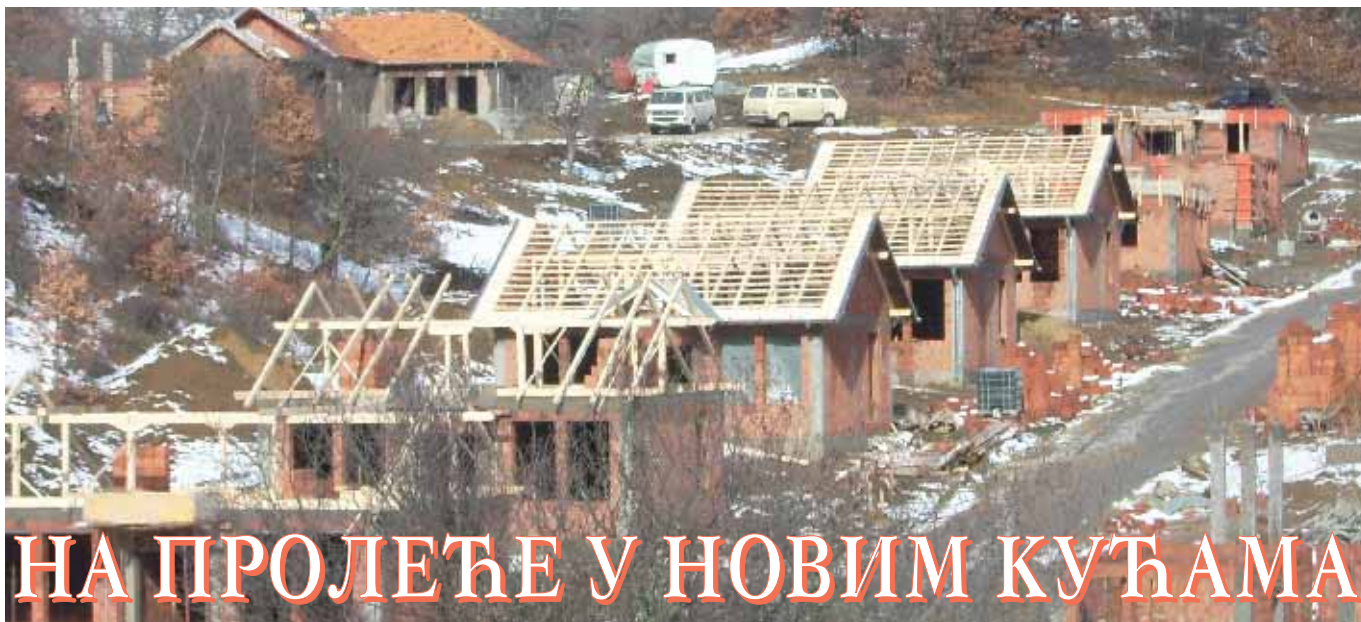
Учесници скупа

тоји добра воља да се многи проблеми реше. Нажалост, то не бих могао да кажем за власти које постоје на Косову и Метохији”, рекао је **Бојан Анђелковић**, помоћник министра за Косово и Метохију, додајући да би требало донети одређени број прописа како би се у што краћем року генерално решио што већи број проблема.

Представљајући програм правног тима Данског савета за избеглице, **Ђанфранко Дерамо** је рекао да су информисање о правима ИРЛ, пружања правних савета и заступања пред судовима и другим институцијама, основне компоненте овог пројекта, којег финансира Европска унија. Није се сложио са мишљењем Кима Ветинга да мисија EULEX није свесна са којим ће се проблемима срести у свом раду. По његовом мишљењу, потребно је више политичке воље као би се ишло ка позитивним решењима. Навео је да ће бити потребна шира подршка свих присутних, а поготово расељених, како би се испунио план његовог правног тима. Учествујући у расправи **Енди Кинсберг**, правник у канцеларији UNHCR-а у Приштини, рекао је да ће све извештаје и коментаре са овог скупа пренети шефу своје канцеларије у Приштини и да се нада да ће се уз боље разумевање свих страна наћи решења за наведене проблеме.

Текст и фото: **М. Кончар**

ПОВРАТАК У СЕЛО КЛОБУКАР У ОПШТИНИ НОВО БРДО

НА ПРОЛЕЋЕ У НОВИМ КУЋАМА

Општина Ново Брдо се налази у источном делу КиМ и покрива површину од 90 квадратних километара. Сасијоји се углавном од брдско-планинског штерена. Статистике UNHCR-а из 1999. године показују да је пре конфликта у овој општини живело 2680 Срба, 2158 Албанаца и 86 Рома. Након конфликта, српско становништво се смањило на 1117, али се овај број постепено повећавао спонтаним, индивидуалним и организованим повратком интерно расељених лица. У Клобукару је у 65 српских породица живело око 400 људи који су напустили село у јуну месецу 1999. године.

У периоду од 2001. до 2004. године, у општину Ново Брдо, се вратило 291 лице. Кроз пројекат повратка финансираног од BPRM-а и спроведеног од ARC-а, 2002. године у Стару Колонију враћено је шест

српских породица са 24 члана, а истовремено су три албанске породице из истог насеља биле корисници помоћи за реконструкцију кућа. Осталих шест породица које су добиле помоћ у реконструкцији кућа, у оквиру истог пројекта, живе у селима: Јасеновик, Лабјане, Буњаци и Макреш. У општини Ново Брдо 30 породица су добиле помоћ од UNDP за спонтани повратак. И поред насталих проблема у спровођењу и праћењу пројекта, пројекат за повратак од стране ARC-а је доказао да је организовани повратак на Косову могућ и да се мирољубиви суживот још увек може постићи.

ИНИЦИЈАТИВА ЗА ПОВРАТАК ПОКРЕНУТА 2003. ГОДИНЕ

Из овог разлога, у 2003. години, општина Ново Брдо је тражила финансијска средства за програм организо-

МИЛОРАД СИМЈОНИЋ, ПОВРАТНИК У НОВО БРДО

ОЧЕКУЈЕМО ВЕЋУ ПОДРШКУ

“Људи у Новом Брду живе од сточарства и воћарства и та два сегмента зацртали смо у концепт документу. Изградњом ових кућа појачана је заинтересованост осталих расељених лица који би, такође, желели да се врате. Ми управо радимо на томе и надамо се да ће доћи до реализације друге фазе пројекта, како би се вратило што више расељених. Зато тражимо од свих одговорних да учине веће напоре у том погледу, а од расељених очекујемо већу заинтересованост за повратак. Сматрамо да су Ново Брдо, Косовска Каменица, Гњилане и Витина запостављени, не само по питању повратка већ и опстанка преко 40 хиљада житеља српске заједнице који живи на простору косовског поморавља. Сведоци смо да се свакодневно говори само о северном делу Косова, а ми сматрамо да овај наш крај има изузетан стратешки значај за опстанак српског живља на овим просторима. Зато очекујемо ширу акцију Владе Србије у смислу отварања радних места и запошљавања младих људи, како би се овде опстало. Већина расељених у централној Србији ионако живи као социјални случајеви и зато кад се будемо вратили, биће пар година тешко, али, ако нам се омогући да обрађујемо своја имања, брзо ће доћи време када ћемо поново бити добри домаћини”, каже за Унију ИНФО Милорад Симјоновић, повратник у Клобукар и учесник Општинске радне групе Ново Брдо.

РЕПОРТАЖА

ваног повратка у село Клобукар. Након егзодуса мештана Клобукара 1999. године, сва њихова имовина и инфраструктура је касније уништена. На основу извештаја о безбедносној ситуацији који је урадио KFOR, куће су уништене од стране “аутсајдера” крајем јуна 1999. године.

Клобукар је велико село које се састоји од 6 махала лоцираних у крајњем источном делу општине Ново Брдо, близу границе са општином Косовска Каменица. Током одржаног дијалога са расељеним лицима из овог села у Србији, “Иди-види” посете у марту 2003. године и “Иди-информиши” посета крајем априла 2003. године, марта 2004. и у фебруару 2007. године, већина расељених лица је изразила јаку жељу за повратком. Мартовски немири на Косову 2004. године су негативно утицали на расположење расељених лица за повратком, нарушивши при том и континуитет рада општине, UNMIK-а и НВО-а на процесу повратка. Општина Ново Брдо је новембра 2004. године отворила Канцеларију за повратак и у њој запослила двојицу општинских службеника за повратак - једног Албанца и једног Србина. С обзиром да је процес повратка прекинут 2004. годин, канцеларија за повратак је направила Стратегију за повратак која је у примени од 2005. године. Најновији извештај о процени безбедносне ситуације од стране KFOR-а је показао да је безбедност задовољавајућа и оцењено је да постоји потпуна слобода кретања у оквиру општине.

КОНЦЕПТ ДОКУМЕНТ И ПОЧЕТАК ИЗГРАДЊЕ

Најновији концепт документ за повратак у село Клобукар је ревизија раније усвојеног концепт документа урађеног од стране НВО “Свети Никола” Косовска Каменица, а на основу сугестија које су заједнички дефинисане током састанка представника Министарства за заједнице и повратак, општине Ново Брдо, UNDP-а и НВО “Свети Никола” који је одржан 11. јануара 2007. године у општинској згради и на терену повратка, као и на основу сугестија датих од стране самих потенцијалних повратника.

Радови на изградњи кућа су започели крајем октобра ове године одмах након потписивања уговора са изабраним извођачима радова. До сада су сазидане све

Махала Ђерановица

куће, њих 22, као и погон за производњу и прераду лековитог биља. Остало је само да се изведу унутрашњи финални радови попут кречења, патосирања и инсталација, као и уградња неопходног намештаја. Планирано је да се сви радови заврше до половине фебруара, ако временски услови то омогуће. У договору са повратницима, 17 кућа и погон биће саграђени у махали Ђерановица, на земљишту које је поклонио **Станко Трајковић**, такође корисник овог програма. Једна кућа, кориснику **Срђану Савићу**, биће реконструисана. Поред 18 кућа и погона намењених српским повратницима концепт документом предвиђена је изградња четири куће за Албанце, као и путна, електро, водоводна и канализациона инфраструктура.

ЕКОНОМСКА КОМПОНЕНТА

Поред реконструкције породичних кућа концепт документом предвиђена је економска компонента за одрживост повратка. Тренутно се ради на изградњи погона за прераду лековитог биља и шумских плодова у коме ће бити инсталиране машине за прераду лековитог биља и паковање чајева. Такође, сваком повратничком домаћинству биће саграђен мини пољопривредни објекат који ће им служити за тов свиња и кокошака и наравно, биће им обезбеђене по две свиње и 20 кокошака из пољопривредног гранта. За све то буџетом су предвиђена средства у висини од 100 хиљада евра.

Текст и фотографије: **Бранислав Васић**

ПРИЗРЕНЦИ

ШТА СЕ РАДИ У ПОТКАЉАЈИ?

Забринути различитим информацијама о радовима на српским имањима, тридесетак расељених Призренаца из насеља Поткаљаја, 23. децембра иницирало је састанак у просторијама удружења “Свети Спас”, инсистирајући да им представници Удружења дају одговор о каквим се радовима и на чијим имањима ради. Како због недостатка горива представници Удружења у децембру месецу нису били у могућности да оду на Косово и Метохију, Златко Маврић, извршни директор Удружења, је присутне информисао о сазнањима добијеним посредством електронске поште од представника општине Призрен. Према тим информацијама, UNDP Косова је без најаве и присуства власника отпочео чишћење терена на локацијама на којима се планира градња кућа за повратнике по концепт документу Свети Спас (укупно 12 кућа). Према речима представника UNDP-а Косово, ради се само о уклањању смећа са једног броја плацева, док остаци кућа и ограда нису дирани. Расељени Поткаљајци су и овога пута изразили незадовољство што се ништа није предузело на градњи њихових кућа, иако већ десету годину јасно исказују своју искрену жељу за повратком у овај део града.

ОБЕЛЕЖЕН МЕЂУНАРОДНИ ДАН ЉУДСКИХ ПРАВА

РОМИ НАЈУГРОЖЕНИЈИ

Са симболичних “пет корака” за најугроженије групе у Србији, представници Уједињених нација, Владе Србије и цивилног друштва, обележили су овај дан на Тргу Републике у Београду.

Горан Богдановић, оценио је у интервјуу дашом РТС-у, да је кршење људских права у Европи најизраженије на Косову и Метохији.

Шеф мисије ОЕБС-а на Косову, Вернер Алмхофер сматра да је највећи проблем трговина људима.

Учесници манифестације “60. година Универзалне декларације о људским правима - пет корака у борби против дискриминације” на Тргу Републике у Београду, указали су на незадовољавајући положај популације која представља најугроженији слој становништва у Србији.

БОРБА ПРОТИВ ДИСКРИМИНАЦИЈЕ

Представници Уједињених нација, Европске комисије, Министарства људских права Србије и грађани, позвали су у симболичних пет корака, на унапређење положаја Рома, особа са инвалидитетом, жена, деце и инфицираних ХИВ-ом.

Министар за људска и мањинска права **Светозар**

МЕЂУНАРОДНИ ДАН ЉУДСКИХ ПРАВА

“Сви људи рођени су слободни, са једнаким достојанством и правима” каже први члан Опште повеље о људским правима. Рођењем и првим тренуцима живота, човек поседује људска права. Она су загарантована, неотуђива и регулисана низом међународних докумената. Савремена међународна регулатива људских слобода и права започиње Повељом Уједињених нација 1945. године. Повеља као један од глобалних циљева УН проглашава и дефинише нужност сарадње међу државама ради решавања “међународних проблема економске, социјалне, културне или хуманитарне природе и унапређивање и подстицање поштовања права човека и основних слобода за све без обзира на расу, пол, језик или веру”, што стоји у првом члану.

Сви чланови Уједињених нација Повељом су обавезани на појединачне и заједничке акције са циљем стварања услова стабилности и благостања неопходних за мирољубиве и пријатељске односе између народа, засноване на поштовању начела равноправности и самоопредељења народа. Општа декларација Уједињених нација о људским правима проглашена је 10. децембра 1948. због чега се овај датум обележава као Међународни дан људских права.

Учесници скупа на Тргу Републике

Чиплић рекао је да Србија “показује велику свест и намеру да гарантује и штити људска права”, која по његовој оцени зависе од државе, али и од грађана. Чиплић је оценио да је у протеклих осам година у Србији учињен напредак, али не довољан, и да најбољу слику о стању људских права могу дати судови, односно институције које би требало да их штите.

Представник УНХЦР-а у Србији **Ленарт Коцалаинен** оценио је да је било напретка у области заштите људских права у Србији, али да постоји простор за додатна унапређења. “Србија се у погледу поштовања права Рома који су једна од најугроженијих група, не разликује много од осталих земаља у окружењу”, сматра Коцалаинен. На истом скупу **Жозеп Љоверас**, шеф делегације Европске комисије у Србији, изразио је наду да ће у будућности наставити да се унапређују људска права оних који су најугроженији.

КОСОВО И МЕТОХИЈА “ЦРНА РУПА”

Поводом светског дана људских права, министар за Косово и Метохију **Горан Богдановић** оценио је да је кршење људских права у Европи најизраженије на Косову и Метохији. “Још нема владавине права у покрајини, нема потпуне слободе кретања за Србе и друге неалбанце на Косову и они и после скоро десет година од доласка међународне заједнице на Космет живе у страху и неизвесности”, рекао је Богдановић. Међународна заједница мора да види да је Косово и Метохија “црна рупа” када је у питању поштовање основних људских права, истакао је он.

Кршење основних људских права Срба и других неалбанаца потврдио је и председник Координационог центра за Косово и Метохију, **Звонимир Стевић**. “Нажалост, међународна заједница која је имала обавезу према Резолуцији 1244 Савета безбедности УН да штити безбедност и омогући слободу кретања, на том пољу скоро ништа није урадила”, рекао је Стевић. Председник Координационог центра нагласио да је све

што је на Косову рађено чињено на штету једних, а у корист других, тако да на Космету постоје многобројни примери кршења људских права - од имовинских прекршаја до кршења права на рад, на слободу кретања и права на живот.

ТРГОВИНА ЉУДИМА

Шеф мисије ОЕБС-а на Косову **Вернер Алмхофер** изјавио је да је Косово показало спремност да поштује људска права и да закони у суштини испуњавају међународне стандарде о људским правима. Један од

главних проблема у домену људских права на Косову је трговина људима, сматра Алмхофер.

Више од 60 посто косовских Срба који нису на северу покрајине, живе у изолованим енклавама, које су окружене непријатељски настројеним албанским становништвом. Срби у енклавама не могу слободно да се крећу и немају могућност приступа правосудним органима, а такође је, ионако велики број незапослених на Косову, још је већи међу Србима и другим мањинским заједницама.

Припремили: **М. М., С. Б. и Ж. Ђ.**

ПРОЈЕКАТ УПИСА РОМА У МАТИЧНЕ КЊИГЕ РОЂЕНИХ НАСТАВЉЕН У КОСТОЛЦУ И ПОЖАРЕВЦУ

У оквиру овог пројекта представници UNCHR-а и Праксиса, посетили су Костолац и Пожаревац. Подаци добијени на званичном попису становника из 2002. године, говоре да у Пожаревцу живи 2.603 Рома, док су незваничне процене ромских координатора да је реалан број Рома већи. Према подацима UNHCR-а из фебруара 2008. године, на територији Пожареваца живи 1.972 интерно расељених лица, а претпоставка је да су већином припадници ромске националности.

Ромски координатор наводи да на територији Пожареваца и Костолаца постоји 10 ромских насеља. Мобилни тимови Прациса су у сарадњи са ромским координаторима и UNHCR-ом посетили четири ромска насеља у Костолцу и то: Дидино насеље, Бензинска пумпа, Канал и Стари Костолац. Састанак са Ромима из пожаревачких насеља Меминац, Расадињ север, Радна мала и Горња мала одржан је у просторијама удружења Рома Браничевског округа.

Током наведених посета укупно је 88 лица информисано и саветовано о процедури прибављања докумената и статусним питањима. Од овог броја 40 лица припада категорији домицилног становништва, 45 има статус интерно расељеног лица, два лица су повратници по споразуму о реадмисији, а једно лице има избеглички статус.

Правници Прациса прикупили су укупно 120 захтева за издавање докумената из разних матичних служби (изводи из матичне књиге рођених, венчаних, умрлих, уверења о држављанству). Ова документа су углавном потребна ради остваривања права на социјалну помоћ, права на здравствено осигурање и прибављања личне карте. За 57 лица која живе на територији ове општине је потребно покренути поступке обнове или накнадног уписа у матичну књигу рођених. **Владимир Петровић**, координатор на овом пројекту, наводи да знатан број расељених Рома нема пријављено боравиште, упркос напорима Удружења Рома да се тај проблем превазиђе. Удружење је у договору са МУП-ом издавало потврде овим лицима да су ИРЛ и да припадају ромској националности како би добили зелени картон. Пријављивани су или на адресу Удружења (Звишка 13, Пожаревац) или на адресу Кампа (27. април бб, Пожаревац).

Што се тиче права на здравствену заштиту, само мањи број Рома има здравствене књижице. Неки користе здравствене књижице својих рођака, а неки се лече на основу потврде о бесплатном лечењу које се издају на основу усменог договора постигнутог између Удружења и здравствених установа у Пожаревцу.

По речима ромског координатора, највећи број Рома, оних који поседују документа, живи од социјалне помоћи. Један број њих запослен је ЈКП "Водовод и канализација", неки раде као продавци на бундуљој пијаци, док се други баве сезонским пословима. Иначе, занимљиво је да Удружење Рома Браничевског округа већ годину дана спроводи пројекат "Помоћ у кући", финансиран од стране Министарства економије и регионалног развоја, чији је циљ, између осталог, обука и запошљавање најугроженијих лица пријављених на бироу за запошљавање. Захваљујући овом пројекту, до сада је 91 особа добила запослење (углавном геронто-домаћице и медицинске сестре).

Како нам је рекао Владимир Петровић, од укупног броја ромске деце стасале за школу, ове године први разред је уписало 60%. У шест основних школа у Пожаревцу има приближно 1.200 ромске деце. Већина њих који се упишу у школу, похађа само прва четири разреда.

Ивана Станковић, Координатор пројекта "Праксис"

OROMA NAJUGROZIME

O manusa kotar Ujedinjena nacije, Governa kotar i Srbija thaj manusikano drustvo obelezinde akava djive ko Trg Republike ando Beogradu simbolico „pandj pre,, angle zako najugrozime grupe ki Srbija.

O Goran Bogdanovic,ocenindja ko intervju so dinja zako RTS, so majbut e manusengere prava phagen pe ki Kosovo thaj Metohija.

O Sefi kotar i misija OEBS Verner Almhofer so kerel buci ki Kosovo vakerel soj najbaro problemi so biknen pe o manusa.

Kedime ki akaja manifestacija „60 bers Univerzalno deklaracija kotar e manusengere prava kerde pandj korakja angle te phagel pe i diskriminacija,, ko Trg republike ando Beogradu, dine jak so bilacheste djivdinen o ugrozime manusa ki Srbija.

MARIBA TE NAOVEL DISKRIMINACIJA

Prestavnikja kotar ujedninjene nacije,Evropsko komisija ,thagarnji kotar I Srbija zako manusikane prav i manusa so kedinde pe vikinde simbolico pandj pre angle te lacharel pe o djivdiba e Romengero ,kotar manusa so si nasvale, e djuvljengero,chavengero I manusa soj nasvale kotar HIV.

Ministro zako manusikane prava **Svetozar Ciplic** vakerdja so i namera te garantuvinel I te stitinel manusikane prava,, kola palo leskeri ocean zavisinen kotar I drzava ,ali I kotar them. O Ciplic ocenindja so akala ofto ber ki Srbija gelo pe angle ama na but I najlache dikiba kotar manusikane prava saj te den o sudja thaj institucije kola trebun te len tali angal .

O prestavniko kotar UNHCR ki Srbija **Lenart Kocalainen** ocenidja so hine napretko zako manusengere pravaki Srbija ama isi panda than te ovel posukar ., I Srbija kana dikhel pe sar pe postuvinen o Roma kola si najugrozime na nase3I but kotar avera phuvja andro amaro krugo,, smatrinel o Kocalainen. Ko isto kedipe o **Žozep Ljoveras,**

šefi kotar Delegacije Evropske komisije ki Srbija, izrazindja nada so anglamende ka kerel pe buci te unapredinen pe o prava e manusenge kola si najugrozime.

KOSOVO I METOHIIJA “KALJI RUPA”

Palo svetsko dive zako manusikane prava, ministro zako Kosovo i Metohija **Goran Bogdanović** ocenidja so e manusengere prava ki Evropa najbuter phagen pe ki Kosovo taji i Metohija. “panda nane ki pokraina vladavina prava, nane potpuno sloboda phiribnaskeri zako Gadje i avera bichibane manusa ki Kosovo i palo des bers sar ale o manusa kotar medjunarodno zajedica ki Kosovo akala manusa djivdinen ki dar “, vakerdja o Bogdanović. I Medunarodno zajednica mora te dikhel so si o Kosovo i Metohija “kalji rupa” kana vakerel pe kotar manusikane prava i sar on postuvinen pe.vakerdja ov.

Sar phagen pe e manusikane prava kotar Gadje i avera bichibane manusa potvrdjindja i o predsedniko kotar Koordinacioni centar zako Kosovo i Metohija **Zvonimir Stević**. “ Ko gajreti,I medunarodno zajednica koja hineja la obaveza premali Rezoluciji 1244 kotar Savet zako bezbednost UN te štitalinel e manusen I omogucinel olinge bidarakoro phiriba djiakana nista na kerdja”, vakerdja o

MASKAR E MANUSENGERO DIVE MANUSENGERE PRAVA

“Sa o manusa bijandile slobodna,isi olen jednaka prava thaj dostojanstvo” vakerel o angluno clano kotar Opšto povelja kotar manusikane prava. Bijandipnaja i prva trenutka e zivotoskere o manus isi ole manusikane prava. On si zagarantuvime , nasci te frden pe i regulisime si bute maskar e manusikane lilenca. Savremeno maskar e manusengeri regulative manusengeri sloboda I prava pocinjinel kotar Povelja Ujedinjenih nacija 1945 bers.Povelja sar jek kotar globalno cilj UN proglasinel I definisinel maskarpumende o thagarne te keren buci sar bi resinena „maskar e manusengere problemja ,barvaljibaskere,coribaskere,kulturna majbut I humanitarna,te unapredinen I te podsticinen te postuvinen pe o prava e manusengere I osnovnsa slobode svakonjiske bezobzira savi si rasa,pol,chibili vera „,so besel ko angluno clanji.

Sa o clanja kotar Ujedinjene nacije poveljaja phandle pet e keren buci korkore thaj averenca te keren stabilna uslovja thaj sukaripe kola si neophodna te ovel maskaro manusa amaljipe , kova isiole fundamenti ko ravnopravno postuviba.Opsto deklaracija kotar Ujedinjene nacije zako manusengere prava proglasime si 10 decembra 1948 bers.soske akava djive belezinel pe sar maskaremanusengero djive zako manusengere prava.

RROMANE

Stević. Predsednik kotar Koordinacionoo centro na-glasindja sa so kerdilo ko Kosovo kerdja pe ki steta jekhen-geri a ko korist avrengoro,adjukha so akana ko Kosovo isi but prierja kaj phagen pe e manusengere prava kotar imovinska phagipe djiko phagipe bucengere pravja pirib-nengere ,pravo ko djivdipe.

PAZARI E MANUSENCA

Šefo misije OEBS-a ko Kosovo **Verner Almhofer** vak-erdja so o Kosovo pokazindja spremnost te postuvinel e

manusengere prava I zakonja so kerde pe sar ki medjunar-odno zajednica sukar si . Jek kotar glavna problemja ko Kosovo si pazari manusenca ,smatrinel ov.

Majbut kotar 60 posto kosovskere Gadje kola nane ko severno delo kotar I Kosova djivdinen phandle ko enclave,kola avrijal okruzime chibanenca kola namangenolen. O Gadje ko enclave asci bidarakoro te phiren I naneolen pridjiba ko pravosudna organja ,a adjukha isto I okola manusa so nakeren buci ko Kosovo si vise Gadje thaj avera bichibane manusa. **(M. M., S. B. i Ž Đ.)**

O PROJEKTO TE PISINEN PE O ROMA KO MATICNA KNJIGE BIJANDIPASKERE NAS-TAVIME KO KOSTOLCO TAH POZAREVCO

Ko rami akale projektoskoro o prestavnikja kotar UNHCR i Praxis hine ki Kostolac thaj Pozarevac. Podatkja so dobinde pe ko zvanicno pisipa e manusengero 2002 bers vakeren so ki Pozarevac divdinen 2603 Roma ama o romane lider-erja vakeren so isi pobuter Roma .Kotar podatka so isi ole o UNHCR kotar februar o chon 2008 bers ki Pozarevac isi majbut 1972 nasle3 manusa, a predpostavljineno so katro akava numero majbut si roma nasle kotar Kosovo. Romano koordinatori ikalel so ki Pozarevac thaj kostolac isi 10 mahale. O mobilna timovja kotar Praxis thaj o ro-mano koordinatori i UNHCR hine ko star mahale ki Kostol-ac i adava ko Didino naselje, Benzinska pumpa, Kanal i Stari Kostolac. Sastanko e Romenca kotar pozarevacka ma-hale Meminac, Rasadnik sever, Radna mala i Gornja mala ikherdo ko prostorije kotar udruženje Roma Braničevskog okruga.

Ko akala posete informiside pe thaj savetuvinde 88 manusa sar djal I procedura te ikalen pe o lila .Kotar akava numero 40 manusa si dizutne,45 nasle manusa,duj manusa irinde pe kotar avera phuvja jek manus isi ole izbeglicka lila.

Pravnici kotar Praxis kedinde majbut 120 zahteva zako ikalibe o lila kotar razna thana ko maticna sluzbe (bi-jandibaskere lila, vencibaskere, mulengere, lila kotar drzavljansktvo). Akala lila trebun uglavno te saj o manusa te ikalen pumari Lico karta te saj te keren pumare lila te lecinen pe lenen socijalno pomoc. Zako 57 manusa koja djivdinen ki akaja opstina trebun pe de del pe ko proceso zako naknadno pisiba ko maticna knjige bijandipaskere. Vladimir Petrović, koordinatori ko akava projekto ,ikalnel so but Roma nasle manusa nane olen prijavime boraviste ,kobar del zor o udruzenje Roma Vranicevcki okrug te resinel akava problemi .On thaj o MUP kerde jek sporazumi koleja sastine te den e nasle manusenge lila soj si von Roma sr bi dobinena zeleno kartonji.Prijavime si ili ko udruzenje ili ko Kampi (27. april bb, Požarevac).

Pravo te saj te lecinen pe o manusa samo hari isi olen zdravstvena knjizice.Disave koristine zrdavstvena knjizice kotar familija ,a disave lecinen pe ki potvrda zako bipokibaskoro lecipa kola del o romano udruzenje so phandlja pe buca e lecibaskere kherenca ko Pozarevac.

Sar vakerele o romano koordinatori najbaro numeri kotar Roma so isi olen pumare lila djivdinel kotar socijalno .Jek numeri djivdinel so kerel buci ko JKP "Vodovod i kanalizacija", disave keren buci sar trgovcja ko buvljako disave keren sezonsko buci.

Inače, si interesantno so o Udruženje Roma Braničevskog okruga već bers djive kerel jek projekto "Pomziba ando khera", zako kova del love o Ministarstvo ekonomije i regionalnog razvoja kova isi ole za cilj te sikavel i te del buci najcore manusen kola si prijavime ko biro e bucakoro.Dji akana 91 djeno arakhlja pi buci (uglavnom geronto domačice i medicinske phenja).

Sar vakerdja o Vladimir Petrović, kotar ukupn numero romane chavengero kola isi olen bersa zaki sikavni ,akava bers ko jektuno razredi pisinde 60%. Ko sov osnovna sikavne ki Pozarevac isi priblizno 1.200 romane chave. Majbut olendar kola pisinen pe ki sikavni djan djiko starto nivelo

Ivana Stanković, Koordinator projekta "Praxis"

О ПРАВДИ И МАЊИНАМА

- Cedek cedek tirdof - Правду, правду изражиће каже Мојсије окућеном народу, набрајајући шта све треба чинити да се у друштву успостави праведност. После су ишли ученици рабина, зашто је Мојсије двапут узастопце употребио реч "Правда". Одговор је био правда се не може зрадити на неправди.

Међутим, сваки дан се срећемо баш са покушајима да се замаскира неправда и да се онда тај чин прикаже као чин правде. Када је реч о нашој живој рани, о Косову и Метохији, изгледа да је низ маски за неправду дугачак. Почнимо од тога да се каже "...Срби и друге мањинске заједнице...". Прво што се након тога поставља су питања: Шта је то мањина? Ко је то мањина? Где је то мањина?

Одмах је ту и прва препрека - нема опште прихваћене дефиниције мањине¹.

НЕМА ДЕФИНИЦИЈЕ "МАЊИНЕ"

Уједињене нације не помињу мањине ни у својој Повељи ни у Општој декларацији о људским правима. Тек је у Међународном пакту о грађанским и политичким правима (International Covenant on Civil and Political Rights) донет члан 27. у коме се каже: "У оним државама у којима постоје етничке, религиозне и језичке мањине, особама које припадају тим мањинама не треба ускратити право, у заједници са осталим члановима њихове групе, да уживају своју културу, да проповеда и практикује своју религију или да користи свој језик."

Што се Европе тиче, ту су донете одредбе о мањинама кроз Оквирну конвенцију за заштиту националних мањина (Framework Convention for the Protection of National Minorities). Отуда недостатак универзално признате дефиниција појма "мањине" поставља препреке и ограничења у обликовању одговарајућих заштита мањина, подрива постојеће одредбе и доводи до поступног искључења и дискриминације одређених мањинских група, јер немају правни статус.

Међутим, иако нема опште прихваћене дефиниције, појам "мањина" и "мањинска заједница" увелико се користе и тумаче, већ како је коме потребно.

У Европи појам "мањине" означава групу која је мања по броју од остатка становништва неке државе, чији су чланови држављани дотичне државе (qui ont la nationalité de cet État), имају етничке, верске или језичке карактеристике које се разликују од оних остатка становништва, а желе да заштите своју културу, традицију, веру или језик. Свака група која улази у оквир ове дефиниције биће третиране као етничка, верска или језичка мањина.

Овако дата дефиниција у сагласности је са предлогом који је поднео специјални извештач УН **Франческо Капоторти** (Francesco Capotorti).

Што се пак европске праксе тиче, ту је потпуно шаренило приступа.

Разлог за овакво дешавање лежи у чињеници да у називу овог европског документа стоји реч "националне"². Двосмисленост термина "нација" настаје зато што се она користи како у политичком, тако и у етничком смислу. Отуда се ова двосмисленост пренела и на термин "национална мањина".

НАЦИОНАЛНА МАЊИНА

Када се говори о нацији у етничком смислу, онда се под националном мањином сматра део нације на територији друге земље, где је тај део мањи од остатка становништва. Тако настаје случај три стране - сама национална мањина, земља у којој она живи и земља у којој је основни део нације "земља-мајка".

Овакав приступ имају проблему националних мањина имају Немачка, Мађарска, Југославија-Србија, Албанија и друге

Када је реч о нацији у политичком смислу, такво схватање је прихваћено у више од половине чланова Савета Европе. У земљама са оваквим приступом, национална мањина значи мањина грађана са извесним карактеристикама по којима се разликују од већине по језику, религији или етничности. Значи национална мањина је део "политичке нације" коју чине сви грађани дотичне државе. Када је у питању овакав, политички, приступ онда се, по правилу, изоставља термин "национална мањина". Тако се у Аустрији говори о етничким групама, у Белгији и Италији о језичким заједницама, у Великој Британији се разматрају расне, језичке и етничке разлике, а у Француској је реч о регионалним културама. Од 40 земаља које су чланови Савета Европе, само се у 17 користи термин "национална мањина" у етничком смислу. То су Данска,

Роми - свуда мањина

Немачка, Пољска, Естонија, Летонија, Литванија, Чешка, Словачка, Румунија, Мађарска, Словенија, Молдавија,

Македонија, Албанија, Украјина, Русија и Хрватска. Дакле, сем Данске и Немачке, све остале земље су биле социјалистичке, а део њих настао је распадом СССР-а и СФРЈ.

Значи, на питање -шта је мањина, у недостатку универзално прихваћене дефиниције, користе се два приступа један је да је мањина, у етничком смислу, део нације на територији друге земље и он је мањи од остатка становништва, док је по другом приступу то део грађана државе о којој је реч који има неке карактеристике -расне, језичке, верске или етничке, по којима се разликује од већине грађана.

КО СУ НАЦИОНАЛНЕ МАЊИНЕ НА КИМ

Адриан Настасе

Из одговора -шта је то мањина у нашем случају, произлази и одговор на питање ко је национална мањина када је реч о Косову и Метохији. То су, дакле, Албанци, Турци, Бошњаци, РАЕ, Горанци.

Ако би се користила дефиниција са политичким приступом, опет би припадници набројаних заједница били групе које се од већине разликују по говору, вери и етничкој припадности. Остаје још да се одговори на питање где је,

на ком простору, та мањина? Мањине које су побројане налазе се у Србији, јер је Косово и Метохија у Србији и по Резолуцији СБ 1244.

Дакле, рећи да су Срби на Косову и Метохији мањина, мањинска заједница не одговара ни једном од принципа којим се руководе именоване власти на Косову и Метохији. Сврставати Србе у мањинску заједницу значи давати Косову и Метохији статус који тај део нема -то није независна држава призната од Уједињених нација.

Говорећи у Кембриџу о Косову и његовом утицају на међународну стабилност³, румунски политичар **Адриан Настасе** је истакао да се стабилност не може градити у супротности са међународним законима. Оно што се сада чини је охрабривање његове "независности", а то је било и јесте погрешно из перспективе међународног права. Међународни правници су уопште прихватили став да се на националне мањине не може применити самоопредељење, јер је то резервисано само за народе. Једноставно, националне мањине нису признате као предмет међународних закона. Сем тога, концепција права мањина односи се на индивидуална права, а не на колективна.

БЕЗ ПРАВА НА САМООПРЕДЕЉЕЊЕ

"Али мањине као такве немају право самоопредељења. То значи да оне, у стварности, немају право на сецесију, независност или удруживање са сличним групама у другим државама" каже Rosalyn Higgins⁴.

При решавању косовског проблема, како се то сада зове, извршен је читав низ недоследности. Као прво, позивало се да је по Уставу из 1974. године КиМ било скоро изједначено са републикама. Али, и даље је важило да су Албанци мањина. Затим, доласком међународних снага и администрације промене је смисао мањина дефинисана је мањина у односу на бројност на КиМ, који није био нити је независна држава. Тако су Албанци проглашени за већину. Затим им је омогућено да прогласе "независност". Али, ово је прва маска у низу за прикривање неправде.

Шта рећи о броју становника на КиМ, где свеобухватног пописа није било од 1981. године, па је то поље предмет манипулације у распону од 1,800,000 становника до 2,600,000⁵. Ништа боље не стоји ни ситуација око повратка расељених, где се као успех наводи цифра од 18,5276 повратника свих националности на КиМ. Зна се да је и та цифра преувеличана, јер је одрживост врло мала. По некима број повратника тешко да прелази 3,000.

Исто важи и за податак да је одрживост 84%, а достављен је г. **Банг Ки Муну**. Међутим, представник UNHCR-а из Приштине је јавно изрекао да немају податке, јер не могу да прате, колико је повратника напустило повратничка места и вратило се натраг у централну Србију. Па ако UNHCR нема података, ко је могао да да Генералном секретару УН те лажне податке? За мали број повратника опет су криви сами ИРЛ, а прећуткује се да је узрок у немању основне сигурности и безбедности, како то потврђују и амерички извори⁷.

Па онда, шта је са заузетом непокретном имовином, да не тражимо покретну, јер је покретна и није на свом месту? Нећемо сада ни о црквама и гробљима, обесвећеним и разрушеним, ни о томе да нема ухваћених починилаца. И тако редом, а поузданог податка нема па нема.

А Мојсија је рекао – ПРАВДУ, ПРАВДУ ТРАЖИТЕ – не може се правда на неправди градити.

Ипак, сва поменута маскирања су неправда, ма какво им рухо облачили.

Припремио: **Бранислав Скробоња**

1 Tamara Jovanovic - The Importance and Challenge on the definition of the term - Minority in a Multicultural Europe, Uppsala Universitet

2 Interpreting the Term « National Minority » Mihail Ivanov - Balkanologie Revue d'études pluridisciplinaires, Vol. II, n° 1 | juillet 1998

3 Kosovo and its International Implications for Stability in the EU and NATO Neighbourhood. A Romanian Perspective - Centre of International Studies, University of Cambridge - (23rd of May 2008)

4 Rosalyn Higgins - Problems and Process. International Law and How We Use It, Clarendon Press, Oxford, 1996, p.124).

5 UNEMPLOYMENT IN KOSOVO- by Kreshnik Bajraktari March 02, 2007, www.kijacnews.net/vnews/display.v/ART/2007/03/02/45e6c6385a4a0

6 Izvor - UNHCR u Prištini

7 U.S. Department of State - Country Reports on Human Rights Practices - 2001 - Federal Republic of Yugoslavia, Released by the Bureau of Democracy, Human Rights, and Labor, March 4, 2002

У ОРГАНИЗАЦИЈИ УДРУЖЕЊА “ЗАВИЧАЈ ЗА ПОВРАТАК” И ДАНСКОГ САВЕТА ЗА ИЗБЕГЛИЦЕ РАСЕЉЕНИ ПОСЕТИЛИ СЕЛО КУЋИЦЕ У ОПШТИНИ СРБИЦА

У КУЋИЦАМА НИ ТРАГА ОД КУЋА

Овде су се некада налазиле куће

У мноштво бројне активности, којим се удружење за помоћ расељеним лицима “Завичај за повратак” из Крагујевца бави, јесте и привремена организација “Иди-види” посета местима на Косову и Метохији. Ове активности се спроводе уз лојистичку подршку UNHCR-а и Данског савета за избеглице. У једну од таквих посета “Завичај за повратак” је, почетком децембра месеца, повео ИРЛ из села Кућице или како га они зову Сирмац, у општини Србица у Дреници.

БАРИКАДЕ НА ПУТУ

На путу до села, уз многобројну пратњу, посетиоце - расељене дочекује на брзину постављена барикада од камења и грања. Припадници КПС-а који су се налазили на челу колоне, убрзано су покушали да рашчисте пут, како расељена лица, која су заузимала средину колоне не би видела постављене барикаде и узнемирила се. Но, посетиоцима, ИРЛ из Кућица, то није представљало проблем, јер су били на домак својих домова и жељно очекивали прве рушевине кућа, посечене воћњаке и опустошена поља.

Концепт документ пројекта за повратак у село Кућице је урађен од стране међународне организације

LWF, а усвојен је на састанку ОРГ Србица и Централном механизму за разматрање пројеката у Приштини још 2007. године. Од усвајања на ОРГ, више се о повратку у село није говорило, иако расељени и даље остају при чврстом ставу да се врате на своја огњишта. Тим поводом управо је и организована ова “Иди-види” посета.

НИ ГРОБОВА НЕМА

Посета гробљу изазива шок и љутњу, нарочито код посетиоца који први пут долазе да обиђу гробове својих најмилијих. Гробови су ту негде, али их нема. Нема имена, нема плоча. Коров израстао до неба, дрвеће све прекрило. Ипак, душе оних који су дошли су мирније након паљења свећа на необележеним гробовима.

Гробље у Кућицама

Више није ни битно на чијем, ионако су сви њихови, као што су њихова и спаљена огњишта и порушене куће.

Као што приличи добрим домаћинима, представници општине Србица, су срдечно дочекали своје

ОКРУГЛИ СТО У КРАГУЈЕВЦУ

ЗАПОШЉАВАЊЕ ИНТЕРНО РАСЕЉЕНИХ ЛИЦА

Почетком месеца у Крагујевцу је одржан округли сто на тему “ Запошљавање интерно расељених лица”, у организацији “Групе 484”, а подржан је од UNDP-а и UNHCR-а Србија. Учесници округлог стола, директори Националних служби за запошљавање Крагујевца, Јагодине и Параћина, повереници за расељена лица и избеглице, представници НВО који се баве питањима ИРЛ, као и представник Регионалне привредне коморе Шумадије и представници удружења “Завичај за повратак” и “Нова нада”, разменили су искуства у поступању у процесу запошљавања расељених у области јавних радова. Посебан осврт је дат на надокнаду коју један део ИРЛ прима преко Националних служби за запошљавање и Министарства за Косово и Метохију.

Отворен је низ питања, на која ће одговори, надамо се бити дати у периоду који предстоји.

Једно је сигурно: Проблема је много, а предлога и воље за решењем врло мало.

ПОСЕТА

Пољед на комшијске куће

дојучерашње суграђане и уљудно их позвали да се врате. Истакли су да општина нема пара, али да ће учинити све да се средства пронађу и деси повратак. ИРЛ, незадовољна, нереалним приказивањем стања, оштро су реаговала на то зашто им се не ослобађа узурпирана имовина и зашто се прикрива небезбедно стање, када је на путу до села била постављена барикада. “Није ваљда барикада знак добре безбедносне ситуације”, запитао је **Младен Миленковић**, један од расељених.

ПОСЕТА ДЕВИЧУ

Мештани ових крајева, када год су у посети Дреници, не пропусте да посете манастир Девич. Свето место за све путнике намернике. Тако је било и овога

пута. У манастир могу само верници православне вероисповести. Остали остају испред капије. Није то увек било тако. На то је монахиње натерала мука и брига за безбедност, јер поучени догађајима из марта 2004. године, не верују више никоме.

И поново се враћају у морање. На Косову, у Кућицама им је место, али како се вратити, када за њих нико нема разумевања. А зима је на прагу. Нажалост, проћиће још много зима пре повратка и многи од ових

Сусрет са монахињом у манастиру Девич

људи тадавише неће бити међу живима. Остаје нада да ће се, можда једног дана, вратити њихови потомци .

Текст и фотографије: **Доста Палић**

СИНАЈЕ СЕ КОНАЧНО ВРАЋА

У организацији Завичаја за повратак, група од 18 ИРЛ из села Синаја у општини Исток, крајем децембра, посетила је своје село.

Пројекат повратка у Синаје урађен од стране Европске перспективе и Завичаја за повратак, усвојен је на Централном механизму за разматрање пројеката у септембру 2007. године. Крајем исте године, комисија за одобравање финансирања одлучује да у буџету Владе Косова за 2008. годину одвоји први део средстава за финансирање пројекта повратка у Синаје.

Обавештење да ће повратак у Синаје бити могућ јер за прву фазу има средстава, је добијено у фебруару месецу 2008. године. Први кораци се, нажалост, дешавају тек сада у децембру месецу, када је снег прекрио имања и дворишта где би требало градити куће.

Невиђена је била борба да се са пројектом крене јер су постојале баријере, које су споља невидљиве, али су врло јаке, јер како објаснити да средства намењена за реализацију овог пројекта леже на рачуну Министарства за заједнице и повратак од фебруара месеца, а да се пројекат не покреће. Захваљујући изузетном напору представника Завичаја за повратак, многобројним састанцима **Досте Палић**, директорке Удружења са представницима Министарства за повратак и општине Исток као и изузетном ангажовању лидера села, **Радисаву Максимовићу**, повратак ће се ипак десити. Крајем децембра расељени су означили места где ће почети изградња њихових кућа.

Пројекат финансира Влада Косова, а имплементира га Министарство за заједнице и повратак у сарадњи са грчком НВО Европска перспектива и удружењем Завичај за повратак.

Шире о овој посети и процесу повратка у Синаје, известићемо вас у неком од наредних бројева Унија ИНФО.

ДО ТРАЈНОГ ЗАПОСЛЕЊА

У организацији Развојног програма Уједињених нација-Србија (UNDP), почетком децембра месеца, организован је регионални тренинг, на којем су поред чланица Уније презентацију имале и локалне невладине организације из UNDP мреже (ЛНВО Зора-Беране, Космет-Сушоморе, Огњиште-Поджорица, Протосот-Пећ/Дечани, Женски ромски центар-Лазаревац, Нови свети-Београд). Тренинг представља наставак активности UNDP-ја на јачању капацитета локалних невладиних организација (Удружења грађана), као би она била у стању да на време и исправан начин одговоре на непосредне потребе расељених лица, и да обезбеде одрживост удружења у фокусу развоја.

Поред умрежавања, други основни циљ UNDP-а је да пружи подршку у јачању будућег партнерства локалних невладиних организација са централним и локалним државним установама, које за циљ имају унапређење постојећих услова живота расељених, узимајући у обзир њихове приоритете и потребе. Пројекат такође пружа подршку ревизији Националне стратегије за решавање проблема избеглица и интерно расељених лица и активно учешће удружења ИРЛ у том процесу.

РАЗМЕНА ИСКУСТАВА

У току дводневног рада, представници шеснаест удружења расељених, представили су своја искуства из области асистенције расељенима, а у циљу наставка заговарања у помагању и директној помоћи у побољшању стандарда и животних услова расељених лица, како у Црној Гори, тако на просторима Косова и Метохије и централне Србије. У оквиру пројекта UNDP је омогућио организацијама да пројектним предлозима предвиде преквалификацију и оспособљавање расељених за доходне активности, као и доделу мањих грантова (бесповратне помоћи) за започињање сопственог бизниса. Већи број организација је у оквиру пројекта омогућио једном броју најуспешнијих полазника трајно ангажовање (запослење). Иако су финансијска средства, а самим тим и број обухваћених корисника, скромна, пројекат представља допринос побољшању финансијског положаја једног броја ИРЛ и могућност за наставак сличне активности у наредном периоду са већим бројем корисника.

ИНФОРМАЦИЈОМ ДО БОЉИХ УСЛОВА

Значајан допринос удружењима за даљи рад на побољшању услова живота расељених представља повезивање са Националним службама запошљавања. У оквиру свог пројектног предлога, удружење "Свети Спас" интерно расељеним лицима пружа могућност да кроз боље информисање о актуелним фондовима и програмима који су намењени овој популацији подигне ниво свести о питањима који се тичу побољшања услова њиховог живота. Циљ пројекта је допринос побољшању животних услова ИРЛ информисањем о повластицама у области запошљавања и образовања које се нуде у Србији као инструменти за њихову локалну интеграцију до стварања услова за повратак. Пројекат ће се реализовати кроз медијско информисање (радио, телевизија, интернет), директан рад са корисницима на терену и у

Учесници тренинга

канцеларији Удружења (јавне презентације, правно саветовање, употреба рачунара и интернета од стране ИРЛ), дистрибуцију информативног и едукативног материјала (лифелти, плакати, брошуре). За потребе адекватног информисања расељених, у канцеларији удружења ће бити на располагању рачунари са сталном интернет везом и линком са Националном службом запошљавања.

ПРАВНА ПОМОЋ

Правна помоћ ће се пружати како у просторијама удружења, тако и на терену и путем електронске поште. Сарадници удружења ће у току трајања пројекта пратити понуде о актуелним фондовима и програмима које пружа држава, међународне и локалне невладине организације и о истима обавештавати расељене путем медија и у директним контактима.

Оваквим приступом према локалним удружењима која се баве помоћи расељенима, UNDP препознаје да су удружења интерно расељених лица кључна за олакшавање дијалога између интерно расељених лица и локалне власти у месту боравка, као и између расељених и потенцијалних повратника са општинама у покрајини Косово под контролом УН. UNDP предвиђа да ће удружења из мреже коју подржава, наставити да раде као све важнији партнер локалних и централних органа власти, као и међународне заједнице, у испуњавању потреба расељених, кроз координисан приступ свим расељеним лицима широм региона, а играће и кључну улогу у превенцији даљег расељавања, одрживости повратака и реинтеграцији у места порекла, као и привременим процесима интеграције у местима расељења.

Текст и фото: Златко Маврић

ЧЕСТИТКА

*Свим интерно расељеним лицима,
џипаоцима и сарадницима,
патрнерима и донаторима,
желимо срећну
Нову 2009. годину.
УНИЈА- Савез удружења интерно
расељених лица са Косова и Метохије*

НАЈБОЉЕ ШТО СЕ ДОГОДИЛО У 2008. ЈЕ ОНО ШТО СЕ НИЈЕ ДОГОДИЛО

- Ви знате да смо се сви плашили да ће доћи до покретања становништва са Косова, због тамошњих политичких догађања на почетку године. До тога, на срећу, ипак није дошло. Нажалост, нисмо направили никакав напредак у погледу повратка. Најбоље, вратило се многе мање људи него прошлих година. То не значи да ми нећемо да наставимо да улажемо најбоље, у сарадњи са властима Републике Србије, да на овом пољу у 2009. години остваримо већи напредак истакао је Ленарт Коцалаинен, на новогодишњем пријему УННСР-а.

На скупу коме су присуствовали представници Владе Србије, међународних и локалних невладиних организација, представници медија који прате рад УННСР-а и други, Коцалаинен је навео да је врло битно да Влада Србије фокусира пажњу на помоћ ИРЛ која живе у централној Србији и не желе или не могу да се врате на Косово.

„У том контексту можемо да кажемо да су најтеже погођени Роми ИРЛ са Косова. Ове године смо учинили много напора да помогнемо у решавању њихових проблема. Увелико радимо и на процесу цивилне регистрације ове популације, односно добијања основних личних докумената. У том погледу имамо изванредну сарадњу са Министарством за мањинска и људска права. Желим да истакнем да је наш утисак да садашња Влада улаже много више напора да се реше многобројни проблеми Рома, а на себе је ту обавезу преузео и тим УН у Србији“, рекао је Коцалаинен.

Нагласио је да Представништво УННСР-а у Србији има јако добре односе са Комесаријатом за избеглице, Министарством за КиМ, као и са потпредседником Владе Србије **Јованом Кркобабић** и министром за људска и мањинска права **Светозаром Чиплићем**.

„У другој половини ове године питање избеглица из БиХ и Хрватске је враћено на дневни ред. У другој недељи децембра, потпредседник српске Владе г. Кркобабић, сусрео се у Женеви са високим комесаром за избеглице и постигнут је потпуни споразум у погледу проблема избеглица. Договорено је да се у потпуности поштују индивидуална права избеглица из Хрватске, а високи комесар за избеглице преузео је на себе обавезу да мобилизира фондове, односно средства за локалну интеграцију избеглица у Србији. У протеклој години имали смо већу подршку донатора него у 2007. и 2006. години и врло смо захвални ЕУ и САД који су нам пружили додатна средства. Посебно сам задовољан нашом сарадњом са Фондацијом Дивац која је

уложила напор и обезбедила скоро милион долара за куповину 70 кућа за избеглице и расељене“, закључио је Коцалаинен додајући да жели да се захвали и представницима владе и цивилног друштва и свима другима на досадашњој и будућој сарадњи, а све у циљу веће помоћи избеглицама и расељеним лицима у решавању њихових многобројних проблема у предстојећој 2009. години.

Жељко Ђекић

Чланице Уније

Божур – Смедеревска Паланка, Првог српског устанка 109, тел: 026/313-893, e-mail: bozur@verat.net

Глас Косова и Метохије – Београд, Скадарска 40а/II, тел: 011/275-4436, e-mail: gkim@eunet.yu, www.glaskim.co.yu

Завичај за повратак – Крагујевац, Душана Дугалића 47, тел: 034/362-376, e-mail: zavicpo@infosky.net

Зора – Светог Саве 6, Беране, Тел/факс: +382 87/234-200. e-mail: zora_nvo@cg.yu

Југ – Краљево, Цара Душана 27/39, тел: 036/323-220, факс:036/320-430, моб: 064/612-79-66, e-mail: agrkovic@yahoo.com

Свети Никола – Луја Адамича 26 Д, Нови Београд, Тел/факс: 011/26-06-930, e-mail: svnikola@scnet.ty

Свети Спас – Београд, Балканска 25, тел: 011/2686-161, e-mail: svetspas@eunet.yu, www.svetispas.org

Срећна породица – Ниш, улица Душанова 97/4/7, тел: 018/523-647, e-mail: vulicevicr@bankerinter.net

Центар за правну заштиту – Београд, Балканска 25, Тел/факс: 011/2686-161, e-mail: rprotect@eunet.yu

Центар за хумане ресурсе – Сутјеска 318/е Котеж – Београд, Тел/факс: 011/715-762, e-mail: chrbgd@eunet.yu

Унија – Канцеларија у Београду – Крунска 15, тел: 011/324-5410, 323-1005, 303-5392; Факс: 303-5393
e-mail: unijakm@eunet.yu, www.unijakm.org

Унија М – Мујо Уљфинаку 5, Приштина, +381(0)38 227 987, +381(0)62 518 108, +377(0)44 897-578,
e-mail: program@unijamkosovo.org, programunijam@yahoo.com

УНИЈА ИНФО – Главни и одговорни уредник: **Жељко Ђекић**; Уређивачки одбор: **Бранислав Скробоња** (председник), **Гордана Ђекић** и **Раде Ђирић** (чланови); Технички уредник: **Гордан Блажић**; Насловна страна: **Златко Маврић**

Адреса редакције: Крунска 15, 11000 Београд, тел/факс: 011/323-1005; Факс: 303-5393; e-mail: unijakm@eunet.yu

Штампа: “Maxima Graf”, Петроварадин; Тираж: 5000 примерака; Бесплатан примерак; ISSN 1820-3531, COBISS.SR-ID 117382153